

UTPOST 2

DMITRIJ GLUCHOVSKIJ

UTPOST

ANDRA BOKEN

Översättning Matilda Andersson

ERSATZ

KAPITEL 1

1

© Dmitry Glukhovskiy 2024
Agreement by www.nibbe-literary-agency.com
© Ersatz, Stockholm 2024
Originaltitel The Outpost 2
Översättning Matilda Andersson (Nuanxed)
Omslagsbild Michal Krawczyk
Originalomslag Tomasz Brzozowski
Grafisk form & sättning Ola Wallin
Tryck Scandbook, Falun 2024
ISBN978-91-88913-84-5

Av Dmitrij Gluchovskij har tidigare utgivits:

Metro 2033 (2009)
Metro 2034 (2011)
Future (2016)
Metro 2035 (2017)
Mess (2022)
Utpost 1 (2023)

www.ersatz.se

»Du brukade vara vän med löjtnant Krigov, eller hur? Stämmer inte det, Jurij Jevgenjevitj?«

Överste Surganov ser in i Lisitsyns ögon och ler ett vänligt litet leende. Men Lisitsyn vet hur mycket den blicken är värd.

Vad betyder »brukade vara vän med«? Varför uttrycka det på det sättet? Är inte den formuleringen ett slags inbjudan till honom att ta avstånd från vänskapen?

När chefen för den militära underrättelsetjänsten frågar en något är det bäst att man är försiktig med hur man svarar, men utan att ta för lång tid på sig. Lisitsyn har uppfattat det uppenbara, nämligen att översten mycket väl vet vad som hände mellan honom och Krigov. Han bara testar hans ärlighet.

»Ja, överste! Men varför sa ni >brukade vara vän<? Vi är fortfarande vänner.«

Han fortsätter titta rakt in i Surganovs röda ögon och noterar hans svedda, välvda ögonbryn och det lilla flinet som sitter fastklistrat i hans ansikte. Han intar själv en liknande hållning, vänlig och artig. Som om han inte visste någonting om de utrensningar som pågår i armén, för vilka Surganov råkar vara ansvarig.

»Så ni är fortfarande vänner. Jaha, då så.«

Knarrande läder, hesa viskningar och rakvatten som doftar lika fränt som ammoniak blandas med den lukt av piptobak som fyller S:t Georgsordens sal i Stora Kremlpalatset.

Alla närvarande inväntar kejsaren.

Guldet på soldaternas kors glittrar mot de rena, vita marmorväggarna. Enorma ljuskronor i brons med hundratals bländande hängen dinglar från taket och de spräckliga parkettgolven skiner som speglar under deras stövlar. Röda sammetsbänkar står längs väggarna, men naturligtvis kan man bara drömma om att faktiskt sätta sig på dem. Detsamma gäller att röra sig runt i salen. Det enda som är tillåtet är att stå på sin plats och att flytta sin vikt från den ena foten till den andra.

De har redan väntat i en och en halv timme och är beredda att vänta ännu en evighet. Kosacker vet hur man håller formation.

»Fattar du – hon var oskuld!« viskar Sasjka Krigov i Jurij Lisitsyns öra. »Fan, vilken tur jag hade. Inte ens jag fattar hur det gick till!«

»Ja, du vet hur man charmar dem«, säger Lisitsyn. »Du får dem att känna att de kan lita på dig. Och när de inser vart det är på väg är det för sent. Då finns ingen återvändo.«

Natten innan hade Lisitsyn vaknat flera gånger – så orolig hade han varit inför dagen. Men för Krigov är inte det här någon stor sak.

»De är väldigt förtjusta i militärmössor. Särskilt officersmössor«, säger Krigov. »Om de ser en sådan på ett bord inne på ett kafé, går de in. Man behöver inte jaga dem. De kommer till en.«

»Du har bara tur. När jag har min mössa på mig är det

bara polisen som märker det. De vill se mitt permissions-tillstånd. Tjejerna aktar sig för mig.«

»Du är en sådan bondlurk, Jurij. Allvarligt talat. Vad gör du ens? Erbjuder dem solrosfrön?«

»Tänk om jag gör det?«

»Strunt samma. I kväll ska jag lära dig hur man gör Moskva. Jag ska visa dig de bästa >fiskevattnen<. Vi kan fånga några fårska.«

I samma stund öppnas dörrarna och en gråhårig överstelöjtnant skyndar in i salen.

»Lystring! Giiiivakt!«

Viskningarna upphör omedelbart. Svärdsbälten knakar när de dras åt över bakåtryckta axlar. Ljudet av klackar som rör sig över det polerade träet hörs i fjärran. In sveper kejsaren med sitt följe.

Vid ingången står gardisterna rakryggade, och med djupa andetag öppnar de dörrarna till S:t Georgsordens sal, liksom de tidigare gjort till Alexander Nevskijordens sal, och dessförinnan till S:t Andreasordens sal, och före det till det ombonade, mattklädda Kavallerigardet.

»Hans kejsarliga majestät, enväldig kejsare och autokrat av Moskva, Arkadij Michailovitj!«

Lisitsyn håller andan. Krigov likaså. Fyrtioåtta andra befälhavare, kaptener och löjtnanter, som har blivit särskilt utvalda bland alla i staten för denna ceremoni, vågar inte andas ut. Varenda en av dem vill mer än något annat sticka ut näsan precis tillräckligt för att vara den som först ser kejsaren, men ingen törs.

Och så kommer han in.

Kort, rundaxlad, förvånansvärt ung. De ceremoniella porträtten får honom att se mer mogen och imponerande ut; ståtlig, lång och rak. Men å andra sidan, vad är porträtt annars till för?

Efter regenten kommer adjutanterna, ordonnanserna, två kosackgeneraler – den enarmade Burja och Sterligov – och en rundmagad befälhavare som inte kan hålla jämna steg med de andra. Den senare är Polujarov, Moskvatruppernas ataman, deras kosackhövding. Medaljer klingar, sporrar klirrar, sablar skramlar. Alla reser sig upp.

Samtligas blickar är fästa på kejsaren. Förvaltaren hade sagt åt dem att inte stirra, men alla försöker få en titt på honom i smyg.

Ja, han är kort och rundaxlad. Ännu inte skallig, men hans hårfäste är redan på väg bakåt trots hans unga ålder. Ändå står det genast klart att han kräver obestridd lydnad. De första orden ur hans mun uttalas tyst men tydligt och ger åhörarna gåshud.

»Var hälsade, örnar!«

»Må ni leva länge, ers kejsarliga majestät!« dundrar formationen samstämmigt.

Kejsaren backar lite så att han kan se dem alla på samma gång. Han är klädd i den enklaste uniformen, en fältöverskes, med ett hölster på höften och välanvända stövlar på fötterna.

Lisitsyn svettas som aldrig förut, mer än när han låg i skyttegravarna medan de bombarderades, och mer än under opprensningsarbetet i Abrekbyarna i skuggan av de hålögda husen.

»Jag har bett Vladimir Vitalievitj, er ataman, att välja ut de bästa av de bästa åt mig«, börjar kejsaren. »Jag menar de av er som har utmärkt sig på slagfältet. De av er som har skyndat för att rädda sina kamrater, utan att tänka på sitt eget välbefinnande. De som har klivit fram för att tjänstgöra vid frontlinjen. De som, när de skrivits ut från sjukstugan, anmält sig som frivilliga till fronten. Jag sa till honom att det är dem jag vill ha, femtio sådana soldater. Med

dessa femtio män kommer jag att förändra världen. Det är alltså dem jag ser framför mig nu. De bästa av de bästa.«

Lisitsyn kunde höra sitt hjärta hamra i bröstet.

»Vårt fosterland har lidit tillräckligt. De erövringar som våra förfäder gjort under årtusenden har omintetgjorts av våra fiender. Detta är varken ert eller mitt fel. Men min far, må han vila i frid, lyckades stoppa ytterligare angrepp. Nu är det mitt öde att återställa det som stals från oss. Det är mitt ansvar, ja, och även ert, om ni står vid ert löfte till mig. Vad säger ni? Ansluter ni er till mig?«

»Det gör vi!« svarar formationen i kör.

»Kosackerna byggde detta imperium. Utan kosackerna skulle varken Sibirien, Kamtjatka eller Tjukotka höja den ryska flaggan. Kaukasus skulle inte heller vara vårt. Utan Jermak, utan Pjotr Beketov, utan Semjon Dezjnev finns det ingen rysk historia. Och nu är det dags för oss, Moskvarikets män, att återupprätta hela Ryssland, och vi kan inte åstadkomma detta utan kosackerna! Är ni med mig?«

»Det är vi!«

»Ni är femtio man, varken mer eller mindre. Jag säger er nu att jag har planer för er. Er tid nalkas. Ni skall veta att härskaren och fosterlandet inte skall glömma dem som svarar på pliktens kallelse i denna tid av nöd. Och, viktigast av allt, folket ska vörda era namn.«

Sedan vänder han sig till sin ordonnans som håller upp en sammetsklädd, scharlakansröd kista med guldkant.

»Följ mig.«

Han går till slutet av raden med kosacker.

Sedan tar han fram ett gyllene S:t Georgskors ur kistan och fäster det på bröstet på den förste i raden, den länge kapten Morozov. Han skakar hans hand och frågar honom om hans tjänstgöring. Morozov ger honom bara ett fånigt leende och nickar.

Kejsaren går vidare längs raden av kosacker som står i givakt. När han går från den ene till den andre är det som om han skickar i väg en osynlig elektrisk stöt av spänning till den som står näst på tur så att de små håren i nacken reser sig på vederbörande.

Nu är det Lisitsyns tur.

Kejsaren når inte längre än till Lisitsyns haka. Hans näsrygg visar tecken på en fraktur, hårstrån sticker ut ur öronen och han luktar som fin importerad tobak med en not av konjak. Senare ska Lisitsyn minnas alla dessa detaljer med förvåning. Det tycks märkligt att den som är smord av Gud själv kan vara så mänsklig att han har egenskaper som skulle kunna användas för identifiering i en vittneskonfrontation. Efter att ha noterat dessa mänskliga svagheter försöker Lisitsyn omedelbart att inte tänka på dem. Han gör ett medvetet val att redigera bort dem ur de historier han en dag kommer berätta för sina barnbarn. I stället kommer han att fokusera på den glädje och stolthet som överväldigade honom genom att bara vara på plats.

»Hur går det med din tjänstgöring?« frågar kejsaren och fäster korset på honom.

»Jag är hedrad över att få tjänstgöra!« skallar Jurij.

Kejsaren ger honom en faderlig klapp på axeln och går vidare till Krigov. Lisitsyn försöker lugna sitt dånande hjärta och grämer sig över att detta ögonblick så snabbt var förbi. »Hur går det med din tjänstgöring?« frågar han mig... Och jag, min idiot, svarar ...

»Inga klagomål?« ler kejsaren mot Krigov. »Är du nöjd med allt?«

Lisitsyn kan inte låta bli att fortsätta betrakta regenten ur ögonvrån.

»Får jag tala öppet, ers höghet?« säger Krigov från ingestans.

Jurij är chockad. Du är en sådan idiot, Sasjka! En korkad idiot. Kan man vara ett större dumhuvud? Hur vågar du tala till tsaren på det sättet?

»För all del, tala öppet«, svarar kejsaren med ett leende.

»En orättvisa har inträffat.«

Kejsaren tittar upp på honom.

»Jaså?«

»En annan borde stå här i stället för mig.«

»Och vem skulle det kunna vara?«

Ataman Polujarov och den enarmade general Burja lutar sig framåt. De lyssnar, men säger ingenting.

»Vazgen Balasanjan. Vi tjänstgjorde tillsammans. Vi blev båda skadade i strid. Dagestan. Han släpade mig till frihet trots att vi besköts.«

Lisitsyn känner blodet dunka i öronen.

»Vem är denne Vazgen?« frågar kejsaren allvarligt. »Omkom han?«

»Han valdes inte ut.«

»Vad menar du, broder?«

Lisitsyn kan inte hålla sig och vänder sig en aning mot Krigov och kejsaren. Vad håller han på med? Varför behöver han ta upp detta med kejsaren? Fattar han inte?

»Han ströks från listan i slutändan. Han är armenier.«

»Hur kan det komma sig?«

»För att inte förstöra bilden. Slavisk. Ärorik. Vid ceremonin. Jag skulle vilja, om kejsaren tillåter, ge honom mitt kors.«

Ataman Polujarov har hört allt, den gamle stöten. Han torkar sin spottdrypande mun med knytnäven, han har en djup fåra mellan ögonbrynen.

»Vem fattade detta beslut?«

»Jag har ingen aning.«

Moskvaarméns ataman stirrar på Krigov med en blick som kunde döda. Krigov ser det inte, men det gör Lisitsyn.

»Varför vet du inte?«

»Jag gör inte det, ers nådige höghet.«

Kejsaren kisar och studerar Krigov, hans vidöppna, ärliga grå ögon, hans vetefärgade skägg och hans bleka ögonbryn, hans mun, hans jämna andning. Och det är så han fångar upp hur Krigov kastar en menande blick på Polujarov. Kejsaren svänger runt för att titta på atamanen och märker att han har sänkt blicken och hänger med huvudet.

»Finns det någon annan som tjänstgjorde med denne Balasanjan vid det slaget?« frågar kejsaren. »Är det någon annan som vet vad som hände?«

Genast kliver Polujarov fram, med flåsande andetag.

»Tillåt mig, ers nådige höghet.«

»Vänta, Vladimir Vitalievitj, vänta. Nå? Kan någon här bekräfta era ord?«

Krigov tittar rakt fram. Lisitsyn gör detsamma.

Balasanjan bad dig inte att göra det här, du är en korkskalle, skriker Jurij inom sig åt Krigov. Varför i helvete behöver du vara så rättfärdig? Kejsaren kommer att nicka och glömma allt om det här, han har kungliga angelägenheter att tänka på. Men Polujarov å sin sida, han kommer aldrig att glömma det. Han kommer aldrig att förlåta vare sig dig eller Balasanjan. Ni är körda båda två.

»Om vi kan acceptera armenier som kosacker, om vi kan be dem att spilla blod för vårt fosterland, då spelar det ingen roll om de är armenier, tatarer eller, Gud förbjude, judar. De är våra jämlingar i allt. En äkta kosack är inte den som är född av en kosackkvinna, utan den som inte har vanhedrat sin uniform. Men det verkar alltså som om några av era befälhavare tycker annorlunda? Det här är allvarliga anklagelser, väldigt allvarliga... Eller hur, Vladimir Vitalievitj? Att smutsa ner kosackernas jämlighet, kosackernas brödraskap?«

»Kan någon annan bekräfta detta, ers nådige höghet? Kan ens en av dessa ynkryggar backa upp detta förtal!« fnysar ataman Polujarov.

Krigov kisar mot Lisitsyn. Båda vet varför Balasanjan, som skickats med dem till huvudstaden för att ta emot S:t Georgskorset, på morgonen i stället hade begett sig till krogen för att dränka sina sorger.

Det är för att Polujarov behövde sparka ut någon för att kunna inkludera sin brorson i ceremonin. Eller så var det inte ens hans brorson. Det gick alla möjliga rykten om den unge löjtnanten, och även om Polujarovs passioner. Grått skägg, lustfyllt hjärta.

Lisitsyn andas ytligt nu, och hans mun känns torr.

Polujarov har fört befälet över Moskvaskosacker sedan Återställningen. Han är som en klippa, det är otänkbart att försöka rubba honom. Och han kan lätt döda den som går emot honom. Allt han behöver göra är att ge ordern.

»Okej. Går du till botten med det här, Vladimir Vitalievitj?« Naturligtvis skulle han göra det.

Krigov kommer redan nästa dag att få åka tillbaka till Kaukasus, där han kommer att kastas in i köttkvarnen. Om ett par dagar kommer han att tilldelas sitt tredje Sankt Georgskors, den här gången postumt.

Sasjka, Sasjka. Din jävel.

Lisitsyn studerar sina stövlar. Polerade tills de glänste.

Han hade känt en sådan glädjefylld ångest medan de förberedde sig för den stora dagen. En storslagen dag! Balasanjan hade naturligtvis, när han fick reda på att han var ute ur bilden, smällt igen dörren och ställt till ett jävla liv när han väl kom ut. Han var trots allt en man från södern, våldsam och högljudd.

Och nu kommer de att skicka i väg även honom mot en säker död.

Krigov är stoisk inför Jurijs förräderi. Han har inte bett honom att tala, eller knuffat till honom med armbågen. Han ville inte dra in honom i skottlinjen också. Du är en bra man, Krigov. Och en pålitlig kamrat.

Ledsen, Krigov. Farväl.

Kejsaren har redan gått vidare till något råskinn från någon annans regemente.

»Ers nådige höghet...«

Plötsligt hör Lisitsyn sig själv tala. Ja, det är hans röst, men annorlunda, hes, kväkande. Han kan knappt forma orden, halsen är så torr och tungan känns tjock.

Kejsaren verkar inte förstå honom, men Polujarov inser genast vad som pågår. Han rör sig mot Lisitsyn på ett sätt som gör det klart att han inte kommer att skonas.

»Ers barmhärtige höghet!« Nu talar han med en röst som är helt och hållet hans egen. Högre, starkare.

Kejsaren vänder sig om.

»Ja?«

Jurij utbrister: »Löjtnant Lisitsyn. Jag bekräftar allt som löjtnant Krigov sa om Balasanjan. I sista minuten vägrade befälet att nominera honom för korset, av de skäl som Krigov nämnde. Jag var där, ers höghet.«

»Vilket befäl?« frågade kejsaren med intetsägande röst.

Lisitsyn var tyst. Han visste att de aldrig skulle förlåta honom. Att gå emellan för att rädda sin kamrat var en sak, men att peka ut den skyldige var en annan. Kejsaren ser honom i ansiktet, hånfullt, tycks det, som om han mycket väl vet vem de skyddar. Hans hjärta dunkar. Hans mod är borta nu, och han fruktar redan konsekvenserna. Han och Krigov kommer få se på fan, och deras liv är förstörda.

Polujarov harklar sig.

»Det var jag, ers barmhärtige höghet. Jag kan förklara allt detta.«

»Det måste du. För det här är ingen bra läxa för våra officerare och soldater, Vladimir Vitalievitj. För det mäktiga Ryssland har varit och kommer återigen att vara ett land för alla de människor som lever inom dess gränser och som önskar att återigen bli en del av dess storhet. Ett gemensamt hem, en gemensam sak – annars kommer vi aldrig att lyckas samla ihop skärvorna av vårt imperium och återföra dem. Jag förkunnar detta, Vladimir Vitalievitj, och jag lovar förlåtelse till de rebeller som ångrar sig och kommer tillbaka till fällan. Det verkar som om vi har några sådana... nära till hands.«

»Låt mig tala i enrum, utan vittnen, ers barmhärtige höghet.«

Ataman Polujarovs ansikte är lila och han stammar.

»Jag bad dig, Vladimir Vitalievitj, om femtio krigare så att de och jag skulle kunna vända historiens riktning. Jag litade på dig. Det verkar dock som om jag måste hålla ett öga på dig. Överlämna din sabel. Ge den till Burja.«

»Härskare... Arkadij Michailovitj...«

»Du skulle bara våga.«

Kejsaren vänder sig till den enarmade general Burja.

»Alexander Stepanovitj. Ta över befälet så länge. Vi får se hur det blir framöver.«

General Burja är torr och tuff. Han blinkar, tar ett steg mot Polujarov och sträcker ut sin enda hand efter atamanens sabel.

»Ge mig den, om du vill vara så vänlig, Vladimir Vitalievitj.«

Allt detta händer mitt framför ögonen på Lisitsyn, mitt framför ögonen på Krigov. Mitt framför ögonen på alla femtio. De står dödysta, omgivna av S:t Georgssalens vita marmor och bleka guld. Alla kosackernas blickar är riktade rakt framåt. Ingen vågar titta på Polujarov.

Polujarov börjar dra av sabelbältet, men han har svårt att sträcka sig över sin feta mage för att lossa det. Hela tiden är formationen tyst, kejsaren likaså. Till slut lyckas Polujarov få loss sitt vapen, och Burja tar över det. Alla drar en tyst suck av lättnad.

»Kosackernas brödraskap sträcker sig över ett halvt tusen år. Det är inte blod som gör en kosack till en kosack, utan tapperhet och lojalitet mot fosterlandet, samt tradition. Vi kommer inte att lyckas återupprätta fosterlandet om vi inte värnar om våra traditioner! Vi kommer inte att resa oss ur askan om vi förråder våra förfäder. Vi kommer inte att resa oss från våra knän om vi inte minns vår historia! Denna uniform som är gjord för er, bars av era farfäders fäder. Detta är inte det patetiska kamouflage armén som misslyckades med att rädda Ryssland iklädde sig. Detta är inte det tråkiga gröna tyg som bärs av ateisterna. Detta är uniformen som på sina axelklaffar bär orden »samvete« och »heder«, »tapperhet« och »lojalitet«! Samvete, Vladimir Vitalievitj, och heder. Gå nu.«

Den modfällde atamanen svänger runt och är på väg att marschera ut ur salen. Han för handen mot greppet till sin sabel, men får bara tag i luft. När han går ut genom dörren snubblar han på mattan. Kosackerna är tysta.

General Burja tar ingen notis om vare sig Krigov eller Lisitsyn.

Och kejsaren kallar på sin ordonnans med en nickning, öppnar kistan och fortsätter med ceremonin.

»Hur går det med din tjänstgöring?«

Den kvällen beger sig Lisitsyn, Krigov och Balasanjan till Patriarkens damm. Den ligger på andra sidan av Ringen från det som förut hette Peking restaurang och hotell, men nu hyser kosackstyrkornas högkvarter.

Moskva är magnifikt. Det är så enormt att det verkar som om det inte byggdes av människor utan av antikens cykloper; gatorna är för breda för alla små människor. Byggnaderna, med sina granit-, marmor- och guldkonstruktioner, verkar också för höga och ståtliga för vanliga dödliga. Han spatserar längs gatorna med en sådan stolthet i bröstet över att vara en del av allt detta. Över att vara en medborgare i Moskva, över länken till dess uråldriga makt. En makt så stor att den kunde skapa en stadsbild som denna. Allt som behövs är en promenad längs Trädgårdsringen för att känna att nej, vi är inte rotlöst avfall. Vi står på axlarna av titaner från det förflutna, och nu tittar samma titaner på oss från skuggorna med både tillgivenhet och förväntan.

Kvällen är varm, men känns mer som stämmingsfull juni än kvalmig juli. En sommarvind för bort det bomullslukande luddet från de unga popplarna som kantar gatorna. Själva popplarna planterades för att ersätta de nedsvärtade stubbarna. Byggnaderna avger en skarp doft, som medicin, och är täckta av ny färg. Klockringningarna från hundra Moskvakyrkor blandas med rösterna från kaféerna, och skratten faller likt fjädrar från de vidöppna fönstren.

Lamporna brinner i gathörnen vid Patriarkens damm. De tjänstgörande poliserna försöker se stränga ut, men verkar snarare ha mjuknat av de mindre bekymmer och spörsmål som stadsborna kommer till dem med. Flickor i sommarklänningar samlas vid restaurangernas dörrar och röker medan de pratar om sina pojkvänner och kastar blickar på